

надає дітям можливість фокусуватися на їхній активній участі у власному навчанні. Учитель представляє тему або проблему, яка викликає інтерес учнів та спонукає їх до запитань; організовує, надає ресурси та підтримує дітей у процесі дослідження. Школярі у групах активно досліджують проблему, збирають дані, аналізують зібрану інформацію, формують гіпотези, роблять висновки та пояснюють свої відкриття. Перевагами навчання на основі запитів є розвиток комунікативних навичок, самостійності, відповідальності, критичного мислення учнівства, підвищення мотивації, адже діти вивчають те, що їм цікаво. Знання, здобуті шляхом дослідження, як правило, запам'ятовуються краще та є більш стійкими. Учні/учениці також набувають досвіду вирішення реальних проблемних ситуацій, що формує в них необхідні життєві компетентності.

В арсеналі учительства є багато потужних інструментів для створення динамічного, цікавого та ефективного освітнього середовища, яке готує учнівство до викликів сучасного світу. Найважливіше пам'ятати, що сьогодні потребує зміни традиційної ролі педагога як «транслятора знань» на ролі фасилітатора, наставника, коуча, модератора та координатора освітнього процесу. Звертаємо увагу, що у новому навчальному році з метою підтримки впровадження реформи НУШ за кризових умов, адаптації освітнього процесу до сучасних викликів, подолання освітніх втрат і ефективного залучення учнівства до навчання, громадською спілкою «Освіторія» розроблено онлайн-тренінг «Перезавантаження НУШ: 1-4 класи», практичний

курс якого буде проводитися на базі КНЗ «ЧОІПОП ЧОР». Також пропонуємо познайомитися з переліком курсів підвищення кваліфікації, онлайн-тренінгів на сайті інституту, за покликанням: <https://cutt.ly/YrWqH45a>.

Сподіваємося, що ці методичні орієнтири будуть дороговказом для кожного педагога початкової ланки освіти у побудові змістовного, результативного та надихаючого освітнього процесу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреас Шлейхер. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/yakist-osviti/shlyaykher-naykrashchiy-klas-u-sviti-yak-stvoriti-sistemu-osviti-21-go-stolittya.pdf>
2. Держстандарт початкової освіти — які нововведення? URL: <https://osvitoria.media/experience/derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-yaki-novovvedennya/>
3. Звіт про результати третього циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти 2024 р.: у 2-х частинах. Частина I. Навчання в кризових умовах: читацька, математична та природничо-наукова компетентності випускників початкової школи. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Zvit-ZZMYAPO-2024.-CHastyna-I_na-sajt.pdf
4. Чому НУШ у початковій школі потребує перезавантаження? URL: <https://osvitoria.media/experience/chomu-nush-u-pochatkovij-shkoli-potrebuye-perezavantazhennya/>

Ксенія ВАНЬКО,

завідувач відділу дошкільної освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Алла КОЛОДА,

методист відділу дошкільної освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ГОЛОВНІ ОРІЄНТИРИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ

У своїй діяльності заклади дошкільної освіти у минулому навчальному керувалися Законом про дошкільну освіту, який розроблений у 2001 році. Але у новому 2025-2026 навчальному році підходи до планування дещо змінилися, що пов'язано із введенням в дію нового Закону України «Про дошкільну освіту» №3788-IX, прийнятого Верховною Радою України 6 червня 2024 року. Закон набрав чинності із 1 січня 2025 року. У Законі визначено нові типи організації освітньої діяльності, посилено увагу до якості освітнього процесу та безпеки дітей, урегульовано питання фінансування закладів дошкільної освіти (ЗДО) і робочого часу педагогів.

При формуванні Закону врахували відповідні положення Конституції України, Закону України «Про освіту», зокрема ст.6, інших нормативно-правових актів. Новий документ (1) містить перелік і опис

згрупованих за освітніми напрямками результатів навчання і компетентностей, які набуваються вихованцями впродовж здобуття дошкільної освіти. Освітня діяльність у сфері дошкільної освіти реалізується на підставі ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти на основі гарантованих прав і можливостей для їх реалізації з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти.

Згідно із Законом, освітній процес спрямовано на формування у вихованців суспільних цінностей – правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, милосердя, толерантності, поваги до честі та гідності людини та результатів її праці, здорового способу життя та екологічної поведінки, цінностей постійного пізнання і розвитку (частина 4 статті 15). Щоб дитина якнайкраще розвивалася, зростала, розвивала свої здібності, уподобання, виросла здоровою психічно і фізично, якість

освітньої діяльності повинна бути на високому рівні і відповідати вимогам, встановленим законодавством.

Основним принципом роботи дошкільного закладу освіти є її доступність (безоплатність і світський характер), забезпечення своєчасного, повноцінного, всебічного, цілісного розвитку дитячої особистості, створення сприятливих умов для самовираження, самоствердження, саморозвитку і самореалізації власного Я кожної дитини.

Новий Закон визначає принцип дитиноцентризму і особистісно орієнтований підхід до розвитку дитини головними (ст. 5). Також серед основних принципів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти назвемо такі:

- автономія суб'єктів освітньої діяльності (академічна, кадрова, організаційна, фінансова);
- пріоритет сімейного виховання дитини, педагогічне партнерство сім'ї та закладу дошкільної освіти;
- створення умов, зокрема інклюзивного чи спеціального освітнього середовища, для здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням особливостей їхнього розвитку та у спосіб і формах, які є для них найбільш зручними та ефективними;
- створення безпечного та здорового освітнього середовища;
- цифровізація управлінських процесів у сфері дошкільної освіти.

Вперше на рівні Закону визначено «обсяг» безоплатної дошкільної освіти у державному, комунальному закладі дошкільної освіти – до 11 годин на день (частина 3 статті 10 Закону). Тепер дошкільна освіта є обов'язковою, а дитячий заклад має бути розташований якнайближче до дому дитини. Діти зможуть відвідувати не тільки ясла, дитсадки й спецдитсадки, а і «мобільний дитсадок, мінідитсадок, центр педагогічної підтримки, сімейний дитсадок». В ясла братимуть з трьох місяців (нині – з одного року).

Форми навчання стали більш різноманітними: крім очної, можуть бути дистанційна, мережева (здобуття освіти відразу в кількох дитсадках), сімейна (дитсадок у родині, якщо є дотримання санітарних вимог). Заклади матимуть можливість обирати різні навчальні програми для груп.

Забезпечення безпеки і зміцнення здоров'я кожної дитини здійснюється шляхом гарантування кожному вихованцю у закладі дошкільної освіти безпеки, психолого-педагогічного супроводу, а також у разі потреби надання домедичної допомоги; систематичного здійснення заходів з охорони здоров'я вихованців; охоплення дітей якісним харчуванням з урахуванням вимог щодо безпечності та якості харчових продуктів.

Планування, напрямки роботи

Розпочинаючи новий навчальний рік, кожен педагог конкретизує загальні завдання дошкільного виховання, враховує особистий педагогічний досвід і особистісні здобутки своїх учнів, проміжні показники їхньої компетентності за формами активності, лініями розвитку, видами діяльності. Потім наповнює освітні завдання змістом, обираючи ефективні форми й методи роботи з дошкільниками, приділяючи належну увагу створенню розвивального життєвого простору. У процесі планування освітньої роботи у закладі дошкільної освіти неабияке значення має врахування вікових та індивідуальних особливостей вихованців, доцільність тих чи інших методів роботи та їх системність. Кожен вихователь визначає зону найближчого розвитку кожного вихованця, виробляє оптимістичну гіпотезу її розвитку, сприяє досягненню нею щоденного успіху.

Педагог планує освітню роботу як з усіма вихованцями, так і з окремими дітьми (новачками, тими, хто часто хворіє і не відвідує через це дошкільний

заклад, хто з різних причин має проблеми в особистісних досягненнях тощо).

Варто застосовувати диференційований підхід у добірї різних за змістом, складністю, умовами організації завдань; надавати вихованцям можливість самостійно обирати зміст, матеріал, варіант виконання. Це стосується як групи в цілому, так і дітей, які випереджають однолітків або відстають від них (поділ умовний, оскільки розвиток – процес динамічний).

Педагоги у своїй педагогічній діяльності повинні опиратися на педагогіку співробітництва із вихованцями. У цій системі дитина вважається рівноправною та зацікавленою особою і однодумцем. Плюси педагогіки співробітництва очевидні:

- формування самостійного мислення та вміння здобувати знання;
- виховання емпатії, чуйності, емоційного інтелекту;
- розвиток комунікативних здібностей;
- систематизація знань та навичок поведінки.

Однією з актуальних завдань педагогів в умовах нового Закону є впровадження цифрових технологій у дошкільній освіті. Зауважимо, що 2 травня 2025 року за розпорядженням Кабінету Міністрів України, № 432-р схвалена Концепція цифрової гігієни дітей дошкільного віку. Концепція – це вимога сучасності, адже, як зазначено у документі, - «Сучасний світ активно використовує цифрові технології, що формує нове середовище для розвитку, виховання та навчання дітей. Водночас зростає ризик негативного впливу електронних пристроїв на фізичний, психічний та соціальний розвиток дітей, особливо дошкільного віку.» (б). Формування цифрової компетентності в учасників освітнього процесу можливо забезпечити шляхом:

- розроблення рекомендацій для батьків щодо формування навичок безпечного використання цифрових технологій у взаємодії з дитиною;
- проведення інформаційно-просвітницької кампанії серед батьків та педагогічних працівників суб'єктів освітньої діяльності щодо ризиків і переваг цифрового середовища для розвитку дитини та рівня обізнаності щодо цифрової гігієни;
- розроблення методології оцінювання ризиків використання учасниками освітнього процесу цифрових технологій та їх негативних наслідків для започаткування моніторингу цифрової гігієни;
- розроблення типової програми підвищення кваліфікації для педагогічних працівників суб'єктів освітньої діяльності з цифрової гігієни дітей;
- розроблення курсів з цифрової гігієни для батьків та педагогічних працівників суб'єктів освітньої діяльності та розміщення їх на Єдиному державному веб-порталі цифрової освіти «Дія. Освіта».
- розроблення методичного посібника з цифрової гігієни для батьків та педагогічних працівників суб'єктів освітньої діяльності;
- забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників суб'єктів освітньої діяльності щодо наявних ризиків для безпеки та здоров'я дітей у цифровому середовищі, формування навичок їх запобігання, виявлення та подолання;
- запровадження проведення моніторингу цифрової компетентності педагогічних працівників суб'єктів освітньої діяльності шляхом проходження тесту з цифрової грамотності Цифрограм;
- інтеграції принципів і правил цифрової гігієни в освітній процес суб'єктів освітньої діяльності, формування у дітей компетентностей з використання цифрових технологій.

Сподіваємось, що заплановані заходи допоможуть педагогам у формуванні навичок безпечного та здорового використання цифрових технологій; розвитку цифрової грамотності дітей і розумінні того, як захистити себе в онлайн-просторі і обмежувати негативний

вплив надмірного користування гаджетами. Тобто, передбачається цікава творча робота, що значно підвищить професійний рівень працівників закладів дошкільної освіти і забезпечить якісну організацію освітнього процесу. А наразі скажемо, що педагог, який якісно організовує діяльність дітей з використанням ноутбука, планшета, проєктора, інтерактивної дошки, має великі переваги. Незалежно від теми, заняття стають більш наочними, відповідно, діти краще засвоюють інформацію, адже дошкільнята не завжди стовідсотково сприймають словесні методи навчання. А з допомогою інтерактивних методів простіше залучити дітей до активної взаємодії, під час якої розвивається і дрібна моторика.

На замітку! Санітарні норми дозволяють дітям дошкільного віку до 10 хвилин роботи з комп'ютерним обладнанням у день, тому ці заняття мають бути продуманими та продуктивними. Можна застосовувати ігри будь-якої тематики, але враховуючи вікову категорію дітей, на заняттях із математики, природничих наук, української та іноземної мов, художньо-естетичному розвитку. Не менш важливими для гармонійного становлення дитини будуть ігри, які розвивають логіку та критичне мислення. Фізичний розвиток теж має неабияке значення у розвитку дитини. Тому, якщо фізкультхвилинку вихованці виконують, імітуючи фізичні вправи улюбленого казкового героя на екрані, то це тільки зробить заняття більш емоційним. Спектр інтерактивних програм для дитячого розвитку напручуд широкий, і це забезпечує можливість підбору оптимальних варіантів для кожної групи дітей. Щоб інтерактивне спілкування вихователя і вихованців дійсно сприяло створенню якісного ігрового середовища, педагоги повинні притримуватись таких умов:

- спілкування дорослого та дитини « на рівних»;
- педагогічний супровід ігрової діяльності;
- інтерактивне обладнання повинно не вчити дитину чогось незвичайного, а навпаки, розширювати та поглиблювати природні для дошкільного віку навички і вміння.

Використовуючи на заняттях слайд-шоу та відеофрагменти, можна показати ті моменти з навколишнього світу, спостереження яких викликає труднощі: наприклад, зростання квітки, обертання планет навколо Сонця, рух хвиль, падіння дощу.

Патріотичне виховання дітей дошкільного віку

У закладі дошкільної освіти невід'ємною складовою освітнього процесу є формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку, виховання патріотизму. Василь Сухомлинський у свій час писав: «Патріотизм – це досягнення святині – Батьківщини не тільки розумом, а й передусім серцем... Патріотизм починається з любові до людини». Підходи до здійснення патріотичного виховання висвітлені у творах В. Сухомлинського «Як виховати справжню людину», «Виховання радянського патріотизму у школярів», «Духовний світ школяра», «Народження громадянина», «Дума про людину», «Серце віддаю дітям», «Листи до сина», «Батьківщина в серці» і ін.). Виходячи з патріотичного виховання, дитина дошкільного віку спочатку повинна усвідомити себе членом сім'ї, невідокремленою частиною своєї малої Батьківщини, потім громадянином України, і тільки тоді жителем планети Земля.

Отже, завданням кожного педагога повинно стати поступове введення дитини до розуміння того, що у кожного українця є своя маленька Батьківщина – місто, село, прив'язаність до якого він відчуває з дитинства, і разом з тим – велика Батьківщина – Україна, одна для всіх, хто народився на її просторах, полюбив цю землю, історію, культуру, хто не жалкує зусиль для того, щоб вона стала ще красивішою, багатшою, стала могутньою державою. І кожному з нас треба вміти бути корисним для неї, а для цього треба багато знати та вміти, з дитинства

здійснювати такі справи, які були б на благо свого дому, дитячого садка, міста, всієї держави. І саме нині, в умовах війни, як ніколи, проведення патріотичного виховання у всіх закладах освіти має неабияке значення.

Основними напрямками патріотичного виховання у закладах дошкільної освіти є:

- формування уявлень про людство, Батьківщину, край, рід, родину і родовід;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про історію держави і державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;

Педагоги, повинні проводити патріотичне виховання системно і відповідно віку вихованців. Найсприятливішим для початку систематичного патріотичного виховання є середній дошкільний вік.

На розвиток і формування патріотичних почуттів орієнтує Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, яка затверджена 06 червня 2022 року № 527; Концепція дошкільного виховання в Україні (1993), Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, різноманітні програми дошкільного виховання. Зокрема, у Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України зазначено: «У період війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді - формування нового українця, що діє на основі національних та європейських, цінностей». (2)

Важливим напрямком роботи з виховання любові до Батьківщини є формування у дітей уявлень про людей рідної країни, прищеплення шанобливого ставлення до героїв війни, ветеранів, до пам'яті про тих, хто загинув, захищаючи Вітчизну; поваги до воїнів – захисників, кордонів Батьківщини.

Показником у ставленні до суспільних подій і явищ можуть бути їхні відповіді на запитання вихователя:

1. Як ти розумієш вислів «твій рідний дім»?
2. За що ти любиш свій дім, батьків і пишаєшся ними?
3. Як називається місто в якому ти живеш?
4. Розкажіть, як трудяться люди нашого міста, що вони роблять?
5. Як великі будови в нашій країні ти знаєш?
6. Як називається наша Батьківщина?
7. Як називається столиця нашої Батьківщини?
8. За що всі українські люди нашої держави люблять місто Київ? (5).

Педагогічне навантаження педагогів

Вперше у новому Законі України "Про дошкільну освіту" регламентували робочий час та педагогічне навантаження педагога. Тепер тривалість робочого часу педагогічних працівників закладів дошкільної освіти на тиждень на одну тарифну ставку включає:

- педагогічне навантаження (безпосереднє здійснення освітнього процесу з вихованцями);
- методичну, організаційну роботу та іншу педагогічну діяльність.

Тривалість робочого часу педагогічних працівників на тиждень на одну тарифну ставку становить 35 годин – для керівника, вихователя-методиста, соціального педагога, асистента вихователя та 30 годин – для вихователя, практичного психолога та інших педагогічних працівників. Норма педагогічного навантаження (безпосереднє здійснення освітнього процесу з вихованцями), що є складовою робочого часу педагогічного працівника закладу дошкільної освіти, становить для:

- вихователя, інструктора з фізкультури – 25 годин на тиждень;
- музичного керівника – 24 години на тиждень;

- практичного психолога, вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда – 20 годин на тиждень;
- керівника гуртка (студії, секції тощо), вчителя – 18 годин на тиждень.

Педагогічне навантаження педагогічного працівника закладу дошкільної освіти менше норми, передбаченої цією статтею, встановлюється за його письмовою згодою. Методична, організаційна та інша педагогічна діяльність може проводитися поза межами закладу освіти. Робочий час педагогічного працівника охоплює не лише роботу з дітьми, а й методичну діяльність. У таблиці працівника рекомендується зазначати години педагогічного навантаження, а також пропорційно розподілені години іншої роботи в межах робочого часу. Наприклад, норма педагогічного навантаження для практичного психолога в ЗДО — 20 годин на тиждень, а загальний робочий час — 30 годин на тиждень. Тож на кожну годину педагогічного навантаження припадає 30 хв іншої діяльності в межах робочого часу. Якщо психолог відпрацював 5 годин безпосередньо з дітьми, у таблиці буде зазначено 5 (+2,5). Керівники можуть адаптувати форму табелювання залежно від специфіки роботи закладу та кількості годин педнавантаження кожного працівника. Педагогічне навантаження вихователів зменшилося порівняно з попереднім законом. Тепер на одну ставку вихователя проводиться із дітьми 25 годин на тиждень. Якщо група працює довше, додаткові години мають оплачуватися окремо.

Згідно з наказом МОН від 26 вересня 2005 року № 557 (зі змінами), засновники державних і комунальних ЗДО мають право встановлювати посадові оклади, доплати, надбавки та грошові винагороди, які можуть перевищувати встановлені КМУ.

Завваги до професійного розвитку педагогів

Зуважимо, що у системі професійного розвитку педагогів дошкільної освіти активно впроваджується «Технологія контекстного навчання», згідно з якою одиницею діяльності дитини стають вчинки, через які вона освоює знання або ситуацію як частину культури, соціальних норм, усвідомлює своє ставлення до неї суспільства, себе. Засобом, що формує ціннісне ставлення особистості до ситуації, людей і природи, слугує підтекст. Ця технологія дозволяє без примусу та шаблонів створювати сучасну і адекватну модель реальності у дітей згідно їх соціально-культурного середовища, кожного окремо і відповідно унікальну і неповторну.

Актуальною на сьогодні є медіатехнологія, вона дозволяє педагогам дошкільної освіти зрозуміти та усвідомити, яким чином слід аналізувати, критично осмислювати і створювати медіатексти; визначати джерела медіатекстів, їхні політичні, соціальні, комерційні, культурні інтереси й контекст; інтерпретувати медіатексти й цінності, що несуть в собі медіа; добирати відповідні медіа для створення та розповсюдження власних медіатекстів і залучення зацікавленої в них аудиторії; уможливити вільний доступ до медіа для споживання та виробництва власної медіапродукції.

Методичні матеріали у вигляді електронних ресурсів можуть бути використані під час підготовки вчителя до занять, для вивчення нових методик, для підбору наочних посібників до занять.

Соціально-емоційний розвиток дітей дошкільного віку

Хочемо поділитися інформацією з колегами щодо участі у проекті «Думай на рівних», який стартував у 2024-2025 навчальному році! Зазначимо, що це унікальна програма соціально-емоційного розвитку та психосоціальної підтримки дітей дошкільного віку, реалізується Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки міжнародної організації THINK EQUAL (Великобританія). Як зазначають організатори, вона сприятиме формуванню соціально-емоційних навичок у дітей дошкільного віку і професійні навички педагогів з питань соціально-емоційного розвитку та ментального

здоров'я дітей дошкільного віку, розвиватиме навички батьків щодо підтримки стересостійкості і соціально-емоційного благополуччя своїх дітей.

У розробці Програми «Думай на рівних» взяли участь світові лідери у галузі освіти, психології, прав людини та нейронаук. Вона спрямована для розвитку соціально-емоційного інтелекту дітей віком 3-6 років. Програма комплексна, тобто допомагає розвивати

- Соціальні навички.
- Емоційний інтелект.
- Критичне мислення.
- Розвивати свою впевненість і самооцінку.
- Співпереживати та проявляти увагу до інших;
- Ефективно вирішувати проблеми та вчитися розв'язувати конфлікти мирним шляхом;
- Підтримувати здорові стосунки та вчитися співпрацювати.

В Україні Програмі надано гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі», підтриманий Міністерством освіти та науки України.

У Черкаській області координатором проекту «Думай на рівних» стали Ксенія Іванівна Ванько, завідувач відділу дошкільної освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради». Учасниками проекту стали 77 закладів дошкільної освіти Черкаської області.

Під час військової агресії з боку росії і військового стану в Україні необхідним стало введення в освітній процес курсу «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки». Цей курс психосоціальної підтримки для педагогів закладів дошкільної освіти було розроблено науковим партнером the LEGO Foundation – MHPSS Collaborative, яка є глобальним хабом у сфері досліджень, інновацій, навчальних програм та комунікаційних кампаній щодо підтримки психічного здоров'я дітей та дорослих.

Курс сприяє формуванню знань з теорії і практики психології надзвичайних ситуацій, педагогіки гри, ефективних стратегій психосоціальної підтримки розвитку та навчання дитини в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема засобами навчання через гру. Допоможе підвищити рівень загальних і професійних компетентностей педагогів, зокрема психологічної стійкості, самоорганізації, рефлексії, агентності, мотивації до професійного самовдосконалення, самоменеджменту в умовах надзвичайних ситуацій.

І наостанок. Шановні колеги, готуючи методичні поради до нового навчального року, ми намагалися охопити основні напрямки роботи, допомогти зорієнтуватися у використанні нормативних документів. І сподіваємось, що цей початок стане підґрунтям подальшої плідної співпраці протягом усього року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про дошкільну освіту: Закон України із змінами, внесеними згідно із Законом № 4059-ІХ від 19.11.2024. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2024. № 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, яка затверджена 06 червня 2022 року № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n12>
3. Комітет з питань освіти, науки та інновацій надає роз'яснення щодо застосування статті 26 Закону України "Про дошкільну освіту". Прес-служба Апарату Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/257585.html
4. Мета дошкільної освіти в Україні. URL: <https://ezavdnz.expertus.com.ua/914454>
5. Патріотичне виховання. URL: <https://dnz27.edu.vn.ua/uploads/tiger-1666346650.pdf>
6. Концепція цифрової гігієни дітей дошкільного віку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2025-%D1%80#Text>